

מראי מקומות- סנהדרין מ"ה

הניווול עצמו, אם כל הנהגתה הוא רק בפני הנשים, אי"ז יסור כ"כ כמו אם הוא בפני האנשים ג"כ. וא"כ, הוי ניוול טפי בפני אנשים אף לבושה מלהיות ערומה בפני נשים בלבד.

(ג) **ואהבת לרעך כמוך, ברור לו מיתה יפה-** לכאור' יש לעי', למה שייך בי' ואהבת לרעך כמוך, הרי רשע הוא, דעבר במזיד על חטא שיש בה מיתת ב"ד. וע' בשטמ"ק בכתובות (לז: ד"ה ואהבת), דכ' "וכל היכא דכתיב רעך משמע אפי' רשע שנתחייב מיתה את חייב לחזור אחר זכותו לברור לו מיתה יפה, ויש לפרש ואהבת לרעך, לשון רעים שבך שנתחייבו מיתה ברור להם מיתה יפה".

(ד) **ברור לו מיתה יפה- ק', אם משום ברור לו מיתה יפה לא עבדינן תרתי, א"כ מ"ש דאיש סוקלין אותו ערום. וכ' היד רמה דאיש לית לי' בזיוני כולי האי במה שהוא ערום** [ולכאור' כוונתו, דלכן לכ"ע עדיף טפי לו ליסקל ערום ולמות מהר], ותו, אי לאו באיש, במאי מוקים הא דרגמו אותו בלא כסותו [לכאור' מבואר מדבריו דס"ל דדרשה גמורה הוא, ע' לעיל].

(ה) **ברור לו מיתה יפה- פי' תוס', דע"כ ואהבת לרעך כמוך מיירי במיתתו, לפי שבחיינו קיי"ל דחייך קודמין. ותמה הערוך לנו, למה צריכין לכך, הא ודאי בכלל ואהבת לרעך כמוך הוי מיתה יפה, אפי' אם מיירי הפסוק ג"כ מחיים. עוד הק' על מש"כ תוס' דאין שייך ואהבת לרעך כמוך מחיים כיון דקיי"ל דחייך קודמין, ומהו הסתירה, הרי אין הציווי דואהבת לרעך כמוך שיאהב אותו יותר מגופו, וא"כ במקום ששייך חייך קודמין, לא שייך כלל ואהבת לרעך כמוך. וע"ע בתורת משה (להחת"ס, פ' קדושים, אהא דכתי' ואהבת לרעך כמוך), דהק' סתירה בין ואהבת לרעך כמוך לחייך קודמין, ות' דלענין מילי דארעא אמרי' דחייך קודמין, אבל לענין מילי דשמיא לא אמרי' חייך קודמין, אלא ואהבת לרעך כמוך.**

(ו) **נהפך על לבו, הופכו על מתניו- פרש"י,** כשהוא מושכב פרקדן הוא מגונה יותר. וציין בגלה"ש לשו"ת שבות יעקב (ח"א, סי' ה'), דהק' דהא שי' רש"י הוא דפרקדן היינו דשוכב על גבו, ופניו למעלה. ולכאור' מדבריו

(א) **הא אותה בכסותה- כ' תוס' דאי"ז מיעוט,** דהא איצטריך אותו למעט אותו ולא בכסותו, אלא הטעם הוא או משום הרהור או משום בזיון. וביאר הפרי יצחק (בספר הזכרון וזאת ליהודה, עמ' רע"ה) דיש ב' הכרחים לפי זה בתוס' (א) מש"כ תוס', דהא צריך קרא דאותו למעט ולא בכסותו, ולכן אינו מיותר למעט אשה, (ב) אם מיעוט הוא, מהו קו' הגמ' למימרא דרבנן חיישי להרהורא, הרי לעולם י"ל דלא חיישי להרהורא, ושאני הכא דגזה"כ הוא דאין לסוקלה ערומה. אבל דייק מפרש"י דס"ל דבאמת מיעוט הוא, דכ' (ד"ה ור"י) דס"ל לר"י דאי"ז מיעוט, משמע דלרבנן שפיר הוי מיעוט. וליישב הכרחי התוס', כ' דמה דאינו מיותר, דהא צריכה למעט כסות איש, הא כבר כ' רש"י בסוטה (כג:): דהדיוק הוא מהא דכ' התורה המיעוט בלשון זכר, ומשמע דדוקא נתמעט כסותו של זכר, אבל כסותו של נקבה שפיר נסקלין עמה. ומה דהק' הגמ' למימרא דרבנן חיישי להרהורא, כ' דרש"י כבר תי' קו' זו ג"כ, דכ' (ד"ה להרהורא) דאי לאו האי טעמא, נהי דלרבנן לא אצרכה קרא להפשיטה, נעביד לה אנן כדי שתמות מהר. דהיינו, דאף דאמרי' אותו ולא אותה, היינו לומר דאין דין דנסקלת ערומה דוקא, אלא דיכולים לסוקלה בין לבושה בין ערומה. וע"ז הי' ק' להגמ', נהי דאין צריכין לסוקלה ערומה, מ"מ נסקול לה ערומה כדי שתמות מהר, ומדלא אמרי' רבנן הכי, ע"כ הוא משום דחיישינן להרהורא.

(ב) **ויתגרו בה פרחי כהונה- הק' תוס' (סוטה ח.),** למה לא פרסו סדין בינה ובין האנשים, כיון דאין חובה על האנשים לראותה, ויסתור שער כדאי' בקרא, ואי משום הכהן, יכול להפוך פניו. ות' דכיון דהיא רק בפני הנשים, א"כ לא יוסרו הנשים כ"כ, דהא עיקר הניווול הוא בפני האנשים, ולא בפני הנשים בלחוד. והעיר הקרן אורה (שם), הא מה הרויחו במה דעשו שלא לנוולה כלל, הרי א"כ אין יסור כלל להנשים, ולמה לא פרסו סדין כדי שיהי' עכ"פ איזה ניוול בפני הנשים. וביאר דכוונת תוס' הוא על כל הנהגת הסוטה, דמלבד

(ט) **נקטעה יד העדים פטור- כ' המאירי (ד"ה**
אע"פ) דזהו רק בשאר מיתות, אבל ברצח
 ממיתין אותו עכ"פ בכל דבר, וכמבואר
 בהמשך הגמ'. וגם בשאר מיתות, לא אמרו
 פטור אלא מהריגת ב"ד, אלא שהוא בכלל
 אותן שמאריכין מאסרם בלחם צר ומים לחץ
 עד שתבקע כריסן.

(י) **דבעינא יד העדים תהי' בו בראשונה וליכא-**
כ' האפיקי ים (א', י"ט, י"א) בשם ר' מרדכי
 אליהו רבינאוויץ דהיכא דנקטעה יד של א'
 מן העדים, חייב, דהא יכול לקיים הדין יד
 העדים ע"י העד האחר, דהא אף בכל מקום
 אין שניהם דוחפים אותו, אלא א' דוחף אותו,
 והשני בא להטיל עליו האבן רק אם אינו מת
 מדחיפת הראשון, אלמא דיכול לקיים הדין
 ע"י עד א'. אולם האפיקי ים חולק עליו בזה,
 וכ' דכיון דבעינן קרא כדכתיב, הרי צריכין
 שיהי' יכול להיות נהרג ע"י השני אם אין
 דחיפת הראשון הורגו, ולכן ס"ל להאפק"י
 דאפי' אם רק נקטעה ידי א' מהם פטור.

(יא) **כל הנסקלין נתלין- ע' במשנת חיים (ספר**
ויקרא סי' פ"ג), דהביא בשם הגרי"ז
 להסתפק בגדר הא דנסקלין נתלין, האם
 התלי' חלק של הסקילה היא, או דלמא הוי
 דין בפנ"ע, ואינו חלק של הסקילה. וכ'
 דנפק"מ אם מת הנסקל קודם שהיו יכולים
 לסקלו, דאם הוי חלק של הסקילה, א"כ י"ל
 דכיון דסכ"ס לא סקלוהו, ממילא אין תולין
 אותו. אבל אם דין אחר הוא, דכל מי שחייב
 סקילה תולין אותו, אז אפי' אם מת בפנ"ע
 תולין אותו. [ויש לעי' אם יש לתלות בזה מש"כ תוס' לקמן

דמה דצריך קרא לומר דתולין אותו בלא כסותו אף דכבר ערום בשעת
 הסקילה, היינו משום דס"ד שילבשנו בשעת תלי', ואולי אם חלק של
 הסקילה היא, א"כ ק"ק למה יהי' צריך קרא לומר דעדיין צריך להיות
 ערום, ויש לדחות.]

(יב) **האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה**
פניה כלפי העץ- כ' היר רמה דמה שהאיש
 נתלה כלפי העם הוא כדי לרדותו, ומה
 שהאשה פניה כלפי העץ, היינו משום דנפיש
 בזיונה, ואמר קרא ואהבת לרעך כמוך, ברור
 לו מיתה יפה, וגבי איש ליכא בזיון כולי האי.

(ג) **וחכמים אומרים האיש נתלה ואין האשה**
נתלית- ע' במנחת חינוך (תקל"ה) דכ'

רש"י כאן לא משמע כן, דמשמע דכיון שהוא
 מגונה להיות על פניו, ממילא הופכים אותו
 על גבו. ואין לומר דאדרבה, יותר מגונה
 להיות על גבו, והופכים אותו כדי לגנוהו יותר,
 דהא ואהבת לרעך כמוך כתיב, ברור לו מיתה
 יפה. וביאר השבות יעקב דכוונת רש"י הוא
 דשוכב פרקדן הוי מגונה יותר כל זמן שהוא
 חי, אבל לאחר מיתתו, אדרבה, זהו הדין בכל
 מתים לשכוב פרקדן. ולכן ביאר, דהי' ק'
 לרש"י, למה דחהו מתחלה על מתניו כדי
 שיפול על לבו ואח"כ צריכין להפכו, הו"ל
 לדחתו מתחלה על לבו כדי שיפול על מתניו.
 ולכן פרש"י כי השוכב פרקדן בעודו חי
 מגונה, ומשום ברור לו מיתה יפה, דהיינו
 שלא יהי' מגונה, דוחפין אותו באופן שיפול
 על לבו, כדי שלא יהי' מגונה כ"כ בחייו.
 וכשנופל אח"כ על לבו, שוב הופכין אותו
 ממ"נ, אם כבר מת, ליכא גנאי תו, ואם לא מת,
 צריך להפכו כדי שיתן האבן על לבו שימות
 מהרה. וע"ע בערוך לגר מש"כ בביאור דברי
 רש"י.

(ז) **ומנין שבסקילה וברדח"י, וכו'- פי' התורה**
חיים, דהיינו דהה"א הי' שסוקלין אותו
 וחוזרין וסוקלין אותו, או שידחה אותו
 וחוזרין ודוחין אותו עד שמת, אבל אם
 מתחילין לסקול אין חוזרין ודוחין, וכן
 להיפוך, לזה קמ"ל דמעיקרא דוחין אותו,
 ושוב סוקלין אותו.

(ח) **אחת אבן שנסקל בה וכו' כולן נקברין עמו-**
פרש"י דנפקא לן כן מקרא דכתי' קבור
תקברנו יתירא. וע' ברש"י בע"ז (סב: ד"ה
כולן נקברין עמו) דכ' דטעם דצריכין לקבור
אלו, היינו משום דאיסורי הנאה הם. אולם
לשון הרמב"ם (סנהדרין ט"ו, ט') הוא
"שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו כדי שלא יהי'
לו זכרון רע ויאמרו זה העץ שנתלה עליו
פלוני, וכן האבן שנסקל בה, וכו'". וע' בחזון
יחזקאל (בהשמטות בסוף המס') דכ' דלפי
הרמב"ם יצא דאם עבר ותלה אותו בעץ נטוע,
מ"מ צריך לקברו, ומשום שלא יהי' זכרון רע,
וכ' דכן משמע מפיה"מ. אבל לפי רש"י, הרי
עץ שחמחוסר קציצה אינו נכלל בהפסוק,
ולכן אינו אסור בהנאה בכלל, וממילא אין
צריך לקברו.

להסתפק בטומטום ואדרוגינוס, צ"ע אם תולין אותו או לא, האם אמרי' דספק מצוה לחומרא, ולכן תולין אותו, או דלמא הוי ספק בזיון הוא (דאם אינו חייב תליי', א"כ הוי בזיון לחנם) ולכן אין תולין אותו, והניח בצ"ע.

יד) והלא שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון- כ' הערוך לנר דלא מצא הכרע אם הרג הנשים ע"י תליי', או אם סקלן ואח"כ תלאן. וכ' להוכיח דמעיקרא סקלן, דאל"כ הוה להו לרבנן להביא ראי' דהוראת שעה היתה מהא דהרגן ע"י תליי', ולא הי' צריך להא דהרגן ביום א'. אולם דחה דאולי לא הי' יכול לדונם בסקילה מאיזה טעם שיהי', ואולי משום שלא היו יכולים להורידם לארץ שלא יעשו כישוף, ולכן בכה"ג הדין הוא דיכול להורגם באיזה אופן שיכול, וא"כ אי"ז ראי' דהוראת שעה היתה. והביא דכן אי' בירושלמי, דמשמע דבאמת הרגם ע"י תליי', ולא סקילה.